

การประเมินความพิการ

จากปัจจัยทางสังคมหรือพฤติกรรมแวดล้อม

คนพิการคือ

บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการ
ปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน
หรือ
เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม

- พสน. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ มาตรา 4 -

เอกสารที่ต้องใช้

ผู้เข้ารับการประเมิน

- รูปถ่ายตนเอง (1.5 นิ้ว)
- รูปถ่ายหลักฐาน 3 รูป
 - 1. หน้าตรง 2. เอนตัว 3. ที่เห็นความบกพร่อง
- สำเนาเอกสาร (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
 - บัตรประจำตัวประชาชน
 - บัตรประจำตัวข้าราชการ
 - สูติบัตร (สำหรับคนอายุต่ำกว่า 7 ปี)
 - สำเนาทะเบียนบ้าน

ผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดฯ

- รูปถ่ายตนเอง (1.5 นิ้ว)
- สำเนาเอกสาร (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
 - บัตรประจำตัวประชาชน
 - บัตรประจำตัวข้าราชการ

ที่มาและแนวคิด

เดิมการประเมินความพิการในประเทศไทย จึงการประเมินจาก
ทางการแพทย์เป็นหลัก ซึ่งทำให้ยังมีคนตกหล่นจากการได้รับสิทธิ

กรมพค. พัฒนาแบบประเมินใหม่เพื่อประเมินความพิการ เพื่อให้คนที่ตกหล่น เข้าถึงสิทธิได้มากขึ้น

แบบเดิมเน้น Medical Model

- มุ่งเน้นความบกพร่องของร่างกาย
- เน้นการวินิจฉัยทางการแพทย์
- ไม่ได้ประเมินด้านการเข้าสังคมฯ

NEW

แบบใหม่โดย พม. เน้น Social Model

ประเมินความพิการโดยเน้น

- การเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม
 - ปัจจัยส่วนบุคคล
 - ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม
- ตามแนวคิด ICF ของ WHO

- ในปี 2565 สํารวจพบว่ามีคนพิการมากกว่า 4 ล้านคน
- แต่ มีคนพิการที่ขึ้นทะเบียนเพียง 2 ล้านคน !

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ที่มีความบกพร่องของอวัยวะ

ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

ได้แก่ อวัยวะ ตา ใบหู ใบหน้า ศีรษะ
นิ้วมือ แขน ขา และลำตัว
โดยจะต้อง

เป็นภาวะที่มีลักษณะถาวรหรือมีแนวโน้มถาวร
และก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความมั่นใจ การเข้าสังคม
หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ
จนถึงถือว่าบั่นทอนจำกัดในการดำรงชีวิตในสังคม

กรณีนี้มุ่งส่งเสริมการประเมินกรณีที่มีความบกพร่องของอวัยวะตา ในลักษณะ "ตามองตาใส"
คือใช้วิธีรับรองแพทย์หรือเอกสารรับรองความพิการ
ที่ระบุว่ามีอาการบกพร่องลักษณะตามองตาใสเพียงอย่างเดียว

4 ขั้นตอน

การเข้ารับการประเมิน
และรับสิทธิ

- เตรียมตัวเข้ารับการประเมิน หาผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดจำนวน 2 - 4 ท่าน
- ยื่นคำขอที่หน่วยบริการในพื้นที่
- ประเมินตนเอง (ปก.1) + ผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดประเมิน (ปก.2) + เจ้าหน้าที่ประเมิน
- เจ้าหน้าที่สรุปผลการประเมิน (ต้องผ่านเกณฑ์ความพิการจากปัจจัยทางสังคมฯ จึงออกบัตรได้)

การประเมินความพิการ

จากปัจจัยทางสังคมหรือพฤติกรรมแวดล้อม

ลักษณะอวัยวะแบบใดบ้าง?

ที่สามารถเข้ารับการประเมินความพิการจากปัจจัยทางสังคมฯ

ตา (Eyes)

ความผิดปกติ ความบกพร่อง หรือการสูญเสียบางส่วน
ของอวัยวะตา ที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนจากภายนอก
เช่น การสูญเสียดวงตา ภาวะลูกตาฉี่หรือผิดปกติ เปลือกตาผิดปกติอย่างเด่นชัด
ภาวะการจัดแนวของลูกตาดังกล่าว **รวมถึงตามองข้างเดียว**

กรณียื่นขอสัญญาบัตรประเมินการมีความบกพร่องของอวัยวะตา ในลักษณะ "ตามองข้างเดียว"
ต้องยื่นใบรับรองแพทย์หรือการรับรองจากแพทย์ที่ระบุถึงความบกพร่องลักษณะตามองข้างเดียวมาประกอบ

นิ้วมือ (Fingers)

การขาดและการผิดปกติ หรือการหดเกร็งตัวของ
นิ้วมือที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนจากภายนอก
เช่น การขาดนิ้วตั้งแต่ หนึ่งนิ้วขึ้นไป นิ้วติดกัน
หรือมีลักษณะผิดปกติอย่างเด่นชัด หรือนิ้วหดเกร็ง

ใบหู (Ears)

การขาดหายไป ผิดรูป หรือมีลักษณะเบี่ยงเบนอย่างชัดเจน
ของใบหูหรือโครงสร้างของหูชั้นนอก เช่น ใบหูขาดทั้งหมด
หรือหนึ่งข้าง และรูหูหนึ่งข้างปิด ใบหูผิดปกติแต่กำเนิด
หรือเกิดความผิดปกติจากอุบัติเหตุหรือการผ่าตัด

แขน (Arms)

การขาดบางส่วนหรือทั้งหมดของแขน
หรือความผิดปกติ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน
เช่น แขนสั้นเล็ก แขนผิดปกติ
มีความเบี่ยงเบน ของโครงสร้างอย่างถาวร

ใบหน้า (Face)

ความผิดปกติของโครงสร้างใบหน้าที่เห็นได้อย่างชัดเจน
และแตกต่างจากคนทั่วไป เช่น โครงสร้างจมูก ปาก
หรือแนวกระดูกใบหน้าที่ผิดปกติ ภาวะใบหน้าที่เขียวถาวร
หรือแผลเป็นขนาดใหญ่ที่ปรากฏชัดเจนบนใบหน้า

ขา (Legs)

การขาดบางส่วนหรือทั้งหมดของขา
หรือมีลักษณะผิดปกติอย่างชัดเจน
เช่น ขาสั้นจนมีผลกับการใช้ชีวิต การเคลื่อนไหว
หรือขาผิดปกติถาวร หรือความแตกต่างของความยาวขา

ศีรษะ (Head)

ความผิดปกติของรูปร่างกะโหลกศีรษะหรือหนังศีรษะ
ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน
เช่น การสูญเสียบางส่วนของกระดูกศีรษะ กะโหลกศีรษะผิดปกติ
หรือมีร่องรอยแผลเป็นขนาดใหญ่บริเวณศีรษะ

ลำตัว (Trunk)

ความผิดปกติของโครงสร้างลำตัวที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน
เช่น หลังค่อมอย่างรุนแรง โครงสร้างกระดูกหรือช่องท้องผิดปกติ
หรือมีแผลเป็นขนาดใหญ่ที่ปรากฏชัดเจนแต่กำเนิดตามปกติ
ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ภายนอกของบุคคล และการเคลื่อนไหว

ต้องเป็นภาวะที่มีลักษณะถาวรหรือมีแนวโน้มถาวร

- ✓ มองเห็นได้อย่างชัดเจน | ✓ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความมั่นใจ การเข้าสังคม หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ
- จนถึงได้ว่าเป็นข้อจำกัดในการดำรงชีวิตในสังคม

จำนวน : คู่มือฝึกหัดที่ 38 การประเมินปัจจัยทางสังคมหรือพฤติกรรมแวดล้อม เฉพาะบุคคลที่มีความบกพร่องจากการเคลื่อนไหวหรือการรับภาษา ได้แก่ ตา ใบหู ใบหน้า ศีรษะ คอ มือ แขน ขา และลำตัว ที่เข้าข่ายรับพิจารณาขอรับการประเมินความพิการ

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ม.)

การประเมินความพิการ

จากปัจจัยทางสังคมหรือพฤติกรรมแวดล้อม

ใครคือผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัด

ในการประเมินความพิการจากปัจจัยทางสังคมฯ ตามแบบ ปก.2

การมีผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดในการประเมิน

ให้มีผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดเข้าร่วมให้ข้อมูล
อย่างน้อย 2 คน เพื่อทำแบบประเมิน ปก.2
ซึ่งจะทำให้การประเมินมีความครบถ้วน รอบด้าน
และสามารถสะท้อนสภาพข้อเท็จจริงของผู้เข้ารับการประเมิน
ได้อย่างเหมาะสม

หน่วยบริการควรประชาสัมพันธ์และชี้แจง
ให้ผู้เข้ารับการประเมินทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับความจำเป็น
ในการนำผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดเข้าร่วมในวันประเมิน
เพื่อป้องกันปัญหาความล่าช้าและการนัดหมายเพิ่มเติม

ผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัด หมายถึง

เจ้าหน้าที่รัฐ, รัฐวิสาหกิจ, อพม., อพมก., กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน,
ผู้นำชุมชน, ครูผู้สอน, เจ้าหน้าที่รพ. สต., อสม., ผู้ช่วยคนพิการ
หรือผู้นำองค์กรคนพิการ ที่รู้เห็น และสามารถอธิบายถึง

ข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน
หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม

ของผู้เข้ารับการประเมินอย่างน้อย 2 คน
โดยจะต้อง ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว

ต้องไม่ใช่บุคคลในครอบครัว

บุคคลในครอบครัว หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กิน
หรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพา
อาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน | อ้างอิง พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562

ประโยชน์ของการมีผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัด

- ✓ ช่วยให้ได้ข้อมูลครบถ้วน รอบด้าน และครอบคลุมมิติทางสังคมของการใช้ชีวิต
- ✓ สะท้อนสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการประเมินได้ชัดเจน
- ✓ ลดความคาดเคลื่อนในการประเมิน
- ✓ นำไปสู่การวางแผนและช่วยเหลือที่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการประเมิน

ขั้นตอนการเตรียมผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัด

4 ขั้นตอน

การประเมินความพิการจากปัจจัยทางสังคมหรือพฤติกรรมแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 1

ผู้เข้ารับการประเมิน ประเมินตนเอง (ปก.1)
(ประเมินต่อหน้าเจ้าหน้าที่)

ขั้นตอนที่ 2

ผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดฯ 2 คน
ประเมิน (ปก.2)(ประเมินต่อหน้าเจ้าหน้าที่)

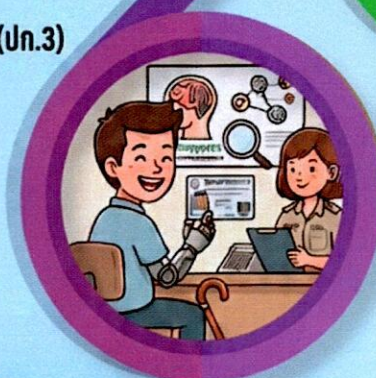
ขั้นตอนที่ 3

เจ้าหน้าที่ประเมินผู้เข้ารับการประเมิน
โดยจะต้องเข้ารับการสัมภาษณ์โดยเจ้าหน้าที่ (ปก.3)

ขั้นตอนที่ 4

เจ้าหน้าที่สรุปผลคะแนน (ปก.4)
และเมื่อผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว
เจ้าหน้าที่จะออกบัตรประจำตัวคนพิการ

สถานที่ยื่นคำขอและประเมินความพิการฯ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
หรือ ศูนย์บริการคนพิการใกล้บ้าน ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ : 02 354 3388

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)
 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

อยากเข้ารับการประเมิน ความพิการทางสังคมฯ ต้องมีคุณสมบัติและเอกสาร อะไรบ้าง?

คุณสมบัติ

- เป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทย
- มีความบกพร่องของอวัยวะที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ อวัยวะตา ใบหู ใบหน้า ศีรษะ นิ้วมือ แขน ขา และลำตัว

เอกสารผู้เข้ารับการประเมิน

- รูปถ่ายจำนวน 3 รูป
 ประกอบด้วย รูปหน้าตรง , รูปเต็มตัว และรูปที่เห็นถึงความบกพร่อง

- สำเนาเอกสารประจำตัว (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
 บัตรประจำตัวประชาชน , บัตรประจำตัวข้าราชการ , สูติบัตร กรณีมีอายุต่ำกว่าเจ็ดปี

- สำเนาทะเบียนบ้าน

- กรณีตาบอดตาใส ต้องมีใบรับรองแพทย์
 หรือเอกสารรับรองความพิการที่แพทย์ระบุว่า "มีความบกพร่องตาบอดข้างเดียว"

เอกสารหลักฐาน

ประกอบการรับคำขอและประเมินความพิการฯ

เอกสารของผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัดฯ
 ของผู้เข้ารับการประเมิน
 (จำนวน 2 คน)

- บัตรประจำตัวประชาชน

- บัตรประจำตำแหน่ง

สถานที่ยื่นคำขอและประเมินความพิการฯ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือ ศูนย์บริการคนพิการใกล้บ้าน
 ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ : 02-354-3388

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

คุณสมบัติ ผู้ให้บริการประเมิน

ความพิการจากปัจจัยทางสังคม หรือพฤติกรรมแวดล้อม

1 มีสัญชาติไทย

2 มีความบกพร่องของอวัยวะ
ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

66

ได้แก่ ตา ใบหู ใบหน้า ศีรษะ นิ้วมือ แขน ขา และลำตัว
โดยเป็นภาวะที่มีลักษณะถาวร หรือมีแนวโน้มถาวร
และก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความมั่นใจ การเข้าสังคม
หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ

99

หมายเหตุ : กรณีตาบอดตาใส ต้องมีใบรับรองแพทย์
หรือเอกสารรับรองความพิการที่แพทย์ระบุว่า "มีความบกพร่องตาบอดข้างเดียว"

สถานที่ยื่นคำขอและประเมินความพิการฯ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือ ศูนย์บริการคนพิการใกล้บ้าน
ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ : 02-354-3388

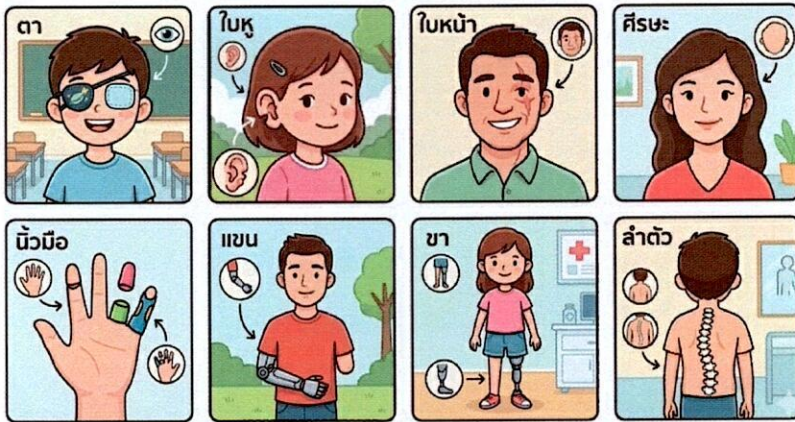
กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

Checklist

เอกสาร ก่อนเข้ารับการประเมินความพิการ จากปัจจัยทางสังคมหรือพฤติกรรมแวดล้อม

1. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินฯ : บุคคลสัญชาติไทยที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายที่ปรากฏอย่างชัดเจน

2. เอกสารของผู้เข้ารับการประเมินฯ

- รูปถ่าย จำนวน 3 รูป
 - รูปหน้าตรง
 - รูปเต็มตัว
 - รูปที่เห็นถึงความบกพร่อง

- สำเนาเอกสารประจำตัว (เลือก 1 อย่าง) บัตรประจำตัวประชาชน / บัตรประจำตัวข้าราชการ / สูติบัตร กรณีมีอายุต่ำกว่าเจ็ดปี
- สำเนาทะเบียนบ้าน
- ใบรับรองแพทย์ (กรณีขาดอวัยวะ)

3. รายชื่อ "ผู้รู้เห็นปัจจัยจำกัด" (2 คน)

เงื่อนไขสำคัญ : ต้องไม่ใช่ บุคคลในครอบครัว

- คุณสมบัติของผู้รู้เห็นฯ :
- เจ้าหน้าที่รัฐ / รัฐวิสาหกิจ
 - กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้นำชุมชน
 - อพม. / อสม. / ผู้ช่วยคนพิการ
 - สมาชิกในสมาคมหรือองค์กรคนพิการ

- เอกสารของผู้รู้เห็นฯ :
- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
 - สำเนาบัตรประจำตำแหน่ง

สถานที่ยื่นคำขอประเมินความพิการฯ
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือ ศูนย์บริการคนพิการใกล้บ้าน
ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ : 02-354-3388